

ANDRONIC POPOVICI, ARHIMANDRIT

Istoria Sfintelor Mănăstiri

Neamț și Secu

VOLUMUL I

CUPRINS

Studiu introductiv	7
Andronic Duhovnicul – ultimul cronicar al secolului al XIX-lea: viața, personalitatea și opera istorică	7
Activitatea literară	52
Moștenirea culturală și spirituală a părintelui Andronic	69
Sfânta Icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului numită Nemțana cea dăruită de Împăratul Grec Ioan Paleologul Domnului Moldovei Alexandru cu multe alte odoare și moșii Sf. Lavre Neamțului la anul 1401	71
Înainte cuvântare către cetitori la această sf(â)ntă istorie a monastirii	73
Istorie pentru începerea și zidirea și întemeierea și înzestrarea Sf(i)nteii Mării monastirii a Preaslăvitei Înnălțării D(o)mnului D(u)mnezeu și Mântuitorului Nostriu Ii(su)s H(risto)s, care în de obște să zice a Neamțului în Prințipatul Moldaviei, și pentru munții și apele și tot hotarul ce este înprejurul eii și pentru toate celelalte averi ale eii.	88
Cartea 1.	88
Glosar	328
Indice de nume	332
Indice geografic	340

⦿НШЦЛНП SXVΛHNBП SBH WΦBNΨEOE ȚΛH⦿WΨBЦB H⦿-
ȚPXCО ШB WEPXO ⦿8 ⦿OPΨXBΨ ЧWΨΛЦЧΛ I⦿ IWΠXЦΨ ШB
⦿I⦿WΨ⦿ KENΨЦX WΦBNΨEOE ȚΛH⦿WΨBЦB H⦿ȚPXCО ШB WEP-
XO ШB WΠBΨXЦBOE OEC IGEC ΠЫЦPB ШB ⦿OΨEOE

ISTORIE

**PENTRU ÎNCEPEREA ȘI ZIDIREA ȘI ÎNTEMEIAREA ȘI ÎNZESTRAREA SF(Î)NTEI
MAREI MONASTIRI A PREASLĂVITEI ÎNNĂLȚĂRII D(O)MNULUI D(U)MNEZEU ȘI
MÂNTUITORIULUI NOSTRU II(SU)S H(RISTO)S, CARE ÎN DE OBȘTE SĂ ZICE A
NEAMȚULUI ÎN PRINȚIPATUL MOLDAVIEI, ȘI PENTRU MUNTII ȘI APELE ȘI TOT
HOTARUL CE ESTE ÎNPREJURUL EII ȘI PENTRU TOATE CELELALTE AVERI ALE EII**

Cartea 1

Și acum ochii miei vor fi deșchiși și urechile **meale** ascultătoare spre rugă-
ciunea locului acestuia (2 paralipomenion 7. 15)

1. A ști ni să cuvine fiecăruia cum că duple cum **un fiu** trupeș este datoriu
între toată viața sa de a fi neuitătoriu spre a avea **cunoștință** către părinții
trupești, carii firește duple lege l-au născut, între **acesta-și** chip și ucenicul
cel vrednic/f.11/ este datoriu a rămânea cunoscătoriu cu sufletul și cu trupul
și cu toată voința sa către vrednicia a omului celui **ce i-au** născut lui viețui-
rea între puteările ceale de sus sufletești, cunoscându-l de-a pururi ca pre un
adevărat părinte al său și pre această cunoștință o auzim noi între Sf(â)nta
Scriptură încă și din legea veache, că, Părinte! Părinte! au strigat Elissei
privind către prorocul Ilie cel ce să depărta la ceriu⁴. Deci de acolo, dintru aceale
cuvinte, este foarte bine cunoscut noaă fiul prorocului cel născut D(u)hovnicește
și ucenicul prorocului și osăbit mai cu deplinătate din **lăuntrul** cugetului, încă cu-
noaștem noi și ce înseamnă numirea: „Părinte și fiul” de la înseși D(u)mnezeias-
ca înțelepciune cea prin Solomon grăită pentru că zice „fiule”⁵.

2. Numirea aceasta, adică a părintelui și a fiului, duple cum în umbra legii
s-au fost întrebuințat cu de asemenea chip și în biserica hristianescă s-au
priimit și încă între mai deplină cinste și mare însemnătate precum gâdnito-
riu, de asemenea și simțitoriu. Și pre această părintime și fiime ni o adeverește
însuși d(u)mnezeescul apostol Pavel zicând așa „ca pre niște fii ai miei iubiți
învățându-vă că de a-ți avea zece mii de dascăli între H(risto)s, dar nu mulți
părinți: că între H(risto)s li(su)s, prin Evanghelie eu v-am născut pre voi. Ro-

⁴ 4 a înpăraților 2,12.

⁵ 2, 1, 2 3, 1. 5, 1. 7,1,2. 23,15. 24,1 și pre aiurea.

Respect pentru oameni și căci

gu-vă dar pre voi să fiți mie următori, precum și eu lui H(risto)s”⁶. Și iarăși „fiule Timoteiu”, „lui Timotei adevăratului fiu întru credință”⁷. Și iarăși „lui Tit adevăreatului fiu duple credința cea de obște”⁸. Asemenea și precuviosul părintele nostru Teodor Studitul cel foarte mult înpodobit întru lucrarea faptelor celor bune carele s-au încununat și cu cununa mărturisirii împreună și cu fratele său Preasf(i)ntitul Iosif Ierarhul Bisericii Tesalonichenilor, alcătuiind antifonele ceale pe opt Glasurii care să cântă în fiecare Duminică la utrennie în antifonul cel mai / f. 11v./de pre urmă al glasului al treilea pentru păstoriul oilor celor d(u)hovnicești și pentru fiii cei d(u)hovnicești zic așa „Veselește-te, tu, o începătoriul turmei înprejurul measei tale văzând pre fiii tăi purtând stălpări de fapte bune”. Adică ca cum i-ar zice veselește-te tu, o începătoriule al turmei sau păstoriule al bisericii, sau și învățătoriule sau și al fiecăriia turme cuvântătoare povătuitoriule. Pre fii tăi cei născuți de tine și crescuți întru buna credință prin petrecearea cea cu fapte bune văzându-i înprejurul mesei tale oareși cum flămânzind și poftind hrana cea fără de moarte de la tine – veselește-te. Că a flămânzi ei și a ceare hrană și a sta înprejurul tău semn este al sănătății lor ceii sufletești că cică, precum a avea foame și a ceare hrană este semn al sănătății ceii trupești, așa și a căuta cuvântul de mântuire este semn încredințat foarte mare al sănătății lor ceii d(u)hovnicești. Așijderea încă și la glas al șaptelea în antifonul al doilea zic ei așa „Pentru rodul pântecelui sf(i)ntii prin mișcare d(u)hului odrăslesc dogme părințești ale moștenirii fieștii”. Pentru aceasta că Preasf(â)ntul D(u)h seamănă întâiu întru oamenii Sf(i)nti frica d(u)mnezeiască în pântecelul cel potrivit, zic adică în cel de sus și înțelegătoriu pre carele îl numim minte. Iar prin frica aceasta chinuind sf(i)ntii în pântecelul cel zis și întru rod de naștere crescând iarăși prin mișcare și săvârșirea Preasf(â)ntului D(u)h odrăslesc și nasc din pântecelul acela dogmele ceale părințești, adică lucrurile ceale d(u)hovnicești întru care binevoiaște și să odihnească Tatăl și D(u)mnezeu sau și cel ce au sămănat întru dânsii sămânța cea duhovnicească, adică preasf(â)ntul D(u)hul D(u)mnezeu, carele întrucât să zice cum că samănă în pântecelul cel d(u)hovnicesc, apoi cu cuviință, Tată să poată numi al nașterilor acelora, iar mai vârtos și ale celor ce le-au născut pre acelea. Pentru că și Sf(i)ntii acii pentru chinuirea aceasta care este d(u)hovnicească să facă fii lui și Tatălui și Fiului, căci că fii ai lui D(u)mnezeu duple daru prin /f. 12/ lucrarea faptelor celor bune să fac sf(i)ntii, iară în antifonia cel mai de pre urmă tot al glasului al șaptelea zic așa: „înprejurul measii tale ca niște odrasle văzând pre fiii tăi, bucurăte și te veselește aducându-i pre aceștea lui H(risto)s începătoriule al turmii”. Deci este foarte bine știut fireaște cum că nimic nu este

⁶ 1 Corint 4, 14-16.

⁷ 1 Timoteiu 1,2.

⁸ Tit 1,3.

mai dulce tatălui celui trupesc de cât de a sta înprejurul measii sale ramurile ceale ce au ieșit din coapsa lui și a le vedea pre dânsule mîncînd și crescînd în fiecare zi cu trupul că să bucură veselindu-să pentru diadihiia neamului. Și poți a-l asemena pre el cu un pom carele răsare odraslele bune. Întru acest fealiu este și părintele cel d(u)hovnicesc și povățuitoriul ai orișicăriiia turme, iară mai vîrtos al ceii sf(i)nte cătră carele socotesc cum că treapta aceasta să aduce că înprejurul tău zice: o începătoriule al turmei, văzînd pre fii tăi stînd în vremea învățaturii că pre aceasta trebuiaște să o socotim masă la care și acela și acii să hrănesc, pentru că învățătura este hrană nu numai a celor ce să învață, ci și a învățătorului, însă ca niște odrasle văzîndu-i, adecă întinerind și învierzind cu petrecerea cea duple D(u)mnezeu și în sus crescînd prin lucrarea faptelor celor bune: Bucură-te cu bucurie negrăit! Și te veselește d(u)hovnicește ! aducîndu-i pre aceștia lui H(risto)s împăratului a toate că îi iubeaște și îi priimeaște H(risto)s D(u)mnezeu pre fiii cei d(u)hovnicești chiiar ca pre ai săi. Iată că am arătat lămurit, o preaiubite cetitoriule! duple s-au putut cu mintea mea cea proastă ce este și ce însemnează părintele cel d(u)hovnicesc și în ce chip naște și el fii nenumărați.

3. De aceea dar așa să fiți bine încredințați, o preaiubiților miei cetitori, cum că eu prostul și de acum înainte aicea nicidecum nimic nu voi vorbi din minte turburată de nebuna mîndrie și vînturată cu socotinți Parissienești, ci chiiar numai din dragoste fiiască ca un adevărat fiu al d(u)hovniceștii mele maice Sf(i)nteii monastirii Neamțului cea din prințipatul /f.12v./ Moldaviei, voi înșira așa proștește față istorisirea atît pentru întemeierea eii, precum și pentru toți preacuvioșii părinții noștri carii prin ostenealile și sudorile și îngrijirile lor o au întemeiat și o au și înzestrat prin tot fealiul de întâmplări ale vremilor. Păzindu-i duple le-au fost prin puțință și unele din docomeantele averilor și câte ceva din zestrea bisericească. Și așa această Sf(ă)ntă monastire este cu dreptate a să socoti și a fi numită de noi d(u)hovniceștii săi fii și munte al lui D(u)mnezeu și muntele Horiv și muntele Carmilul și muntele Afonului și muntele Sinaiului și muntele Tavorului și al Livanului și Cetate Sf(ă)ntă și ca un munte orișicarele din cei ce să află la Ierusalim, pentru aceia căci că, unde este loc de mîntuire prin minte pre cap trăgîndu-l spre a să mîntui la acel loc, acolo cu adevărat este și Ierusalimul cel adevărat al fiecăruia și dacă evreii să blestema zicînd așa: „De te voi uita Ierusalime, uitată să fie dreapta mea, să se lipească limba mea de grumazul meu de nu-mi voi aduce aminte de tine, de nu voi pune înainte Ierusalimul ca întru începutul veseliei mele”⁹. Apoi cu cât mai vîrtos noi cei ce ne-am născut d(u)hovnicește de preacuvioșii părinți cei de mai înainte de noi dintru această Sf(ă)ntă monastire vom fi vinovați aceluiași blestem zis mai sus, dacă vom lăsa întru uitare atît pre duhovniceasca noastră această maică, precum și pre preacuvioșii părinții noștri carii

⁹ Psalm 926 stih 5,6.

ANDRONIC POPOVICI, ARHIMANDRIT

Istoria Sfintelor Mănăstiri

Neamț și Secu

VOLUMUL II

CUPRINS

Studiu introductiv	7
ISTORIE, pentru începerea și zidirea și buna întemeiere a sf(i)ntei monastiri a Tăierei preacinstiului cap al Sf(ă)ntului, slăvitului marelui Proroc înainte mergătorului și botezătorului D(o)mnului Ioan care îndeobște să zice Secul ce este în Prințipatul Moldaviei și pentru munții, și pădurile, și pâraele, și tot hotarul ce este înprejurul eii. Și pentru puterea de la toți domnii și stăpânitorii Moldaviei care o au dată călugării dintru această sf(ă)ntă monastire spre a le stăpâni pre acestea în veaci, nerușuit și nerăpită de cineva asemena și pre toate celalte averi ale eii	
Explicații privind termenii din volumele „Istoria Sfintelor mănăstiri Neamț și Secu” date de către Andronic Popovici	190
Glosar	195
Abrevieri	199
Indice de nume	200
Indice geografic	208

Pentru începerea și zidirea și buna întemeiere a sf(i)nteii monastiri a Tăierei preacinstiului cap al Sf(â)ntului, slăvitului marelui Proroc înainte mergătorului și botezătorului D(o)mnului Ioan care îndeobște să zice Secul ce este în Prințipatul Moldaviei și pentru munții, și pădurile, și pâraele, și tot hotarul ce este înprejurul eii. Și pentru puterea de la toți domnii și stăpânitorii Moldaviei care o au dată călugării dintru această sf(â)ntă monastire spre a le stăpâni pre acestea în veaci, nerușuit și nerăpită de cineva asemenea și pre toate celelalte aceli ale eii.

Pustiia, iar nu lumea au trebuit să pregătească pre Ioann pentru aceia ca el să se facă lesnicios spre a găti căile D(o)mnului pentru mântuirea lumii.

Cartea a II

Ajutându-mă mie prostului preamilostivul și preabunul și întru tot înduratul D(u)mnezeu, prin mijlocirea preacuratei și preablagoslovitei d(u)mnezeieștei Maicii sale și rugăciunile preafericitului părintelui nostru ieroshimonahului Paisie Velicicovschie arhimandritului și starețului sf(i)nt /f. 1/ elor noastre monastiri Neamțul și Secul și ale celorlalți preacuvioși părinți ai noștri, igumeni și stareți mai vechi ca să adunu și să înșiru prin scrisoare duple cum am dorit pre toată istorisirea de la începutul întemeierii sf(i)nteii mării monastiri Neamțului și până la locul cuviincios dintru care vreme aceasta s-au unit și s-au legat cu dragostea d(u)hovnicească ca o soră cu sf(â)nta monastire a Secului. De aceea, eu, ticălosul, aceiași dorință și dragoste sufletească având sedită întru mine, din prea bogat darul și puterea celui Prea Înalt ca și pentru această sf(â)ntă monastire Secul să înșiru o asemenea sf(â)ntă istorisire întru proaste îndelitnicirile mele în chilie spre știința și mântuirea d(u)hovniceștilor fraților noștri celor mai de pre urmă și neavând altele temeinice izvoare de știință mai lămurite decât precum am mai zis și la cartea întâiu începu istorisirea și o înșiru și pentru această sf(â)ntă monastire tot precum și pentru sf(â)nta monastire a Neamțului din predanii vechi, de prin glăsuirea documeantelor moșiilor sale și din altele mici însemnări pre care le-am văzut eu cu însuși ochii miei în vremea viețuirii mele în ascultările a acestei monastiri din a treeasprezecea zi a lunii lui iulie anul 1840 până la 2 zile ale lunii lui septemvrie anul

⁹⁷ Editorii au încercat să rămână fideli textului, intervenind doar în cazul necesității de completare a grafemelor lipsă, care au fost adăugate în paranteze rotunde.

1853. Prin prea puternicile rugăciuni și ajutoriul preacinstului slăvitului marelui Proproc înainte mergătoriul și botezătoriului Domnului Ioan și acelui întru sf(i)nți părintelui nostru Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei făcătoriul de minuni, întru al cărora nume zi de mare praznic este întemeiat și înzestrat acest sf(â)nt și dumnezeesc lăcaș, întru cinstea și mare slava prea sf(i)ntei și cei de o ființă și făcătoarei de /f. 1v./ viață și nedespărțitei Treimi, și a preasf(i)ntei stăpânei noastre Născătoarei de D(u)mnezeu și pururea fecioarei Mariei.

Pentru că amândouă aceste sf(i)nte monastiri Neamțul și Secul prin graiurile docomeantelor moșiilor lor dezvălesc niște istorisiri foarte interesante cu pricinile proțeaselor lor ce s-au întâmplat din vreme în vreme de pre la începutul întemeierii lor și până în zilele noastre.

Noi, foarte bine știm atât de prin istoriile sf(i)ntei pravoslavniciei bisericii noastre, precum și din istoriile domnilor Moldaviei care îndestul de lămurit ne încredințează, despre aceasta: adecă cum că în vremea necazurilor celor fără de nici o nădejde de scăpare atuncia nu rar s-au arătat îndată și lucrarea ce cu minune ascunsă a iconomiei și a puterei d(u)mnezești grăbind cu înțelepciune întru ajutoriu carea prin lucrurile ceale mici la vedea-re ce au săvârșit cam cu totul neînsemnate prin ungiurile ceale selbatice ale patriei noastre cei pământești au pregătit cu adevărat pentru frații noștrii pravoslavniciei creștini moldoveni, acea lucrare puternică carea în vremile ceale mai de pre urmă au tras pre norodul moldovenesc și l-au povățuit pre calea cea cu bun narav și l-au sporit în faptele d(u)hovnicești și politicești, că oare au putut cineva ca să găcească de pildă chiar în vremea pe când s-au început a fi lăcuit pământul acesta de oamenii moldoveni unde să sălășluisă preacuvioșii părinții noștrii stareți Sofronie, Pimen și Siluan cei fugiți de pre aiurea, seraci și nemernici și streini în vreamile ceale mai de pre urmă să va întemeia 1 2 /f. 2/ acea sf(â)ntă mare monastire Neamțul de astăzi, care este ca un stâlp al pravoslavniciei credinței noastre și cel mai întâiu izvor al luminării în patria noastră. Pentru că dintru dânsa ca dintru o duhovnicească răsadniță au eșit mulțime de preaosf(i)niți mitropoliți și episcopi și igumeni pre la altele multe monastiri și schituri și mulțime de suflet folositoare, cărți s-au alcătuit și s-au scris, și s-au tălmăcit de prin altele limbi și cele mai multe s-au și tipărit întru înseși tipografia ei. Și ne cunoaștem foarte bine încredințați cum că nici o Istorisire a vreunei altei monastiri din Prințipatul Moldoaviei ar putea a ne arăta și a ne da așa bune lămuriri cu dovezi despre vechea lor întemeiere spre știința noastră și a celor mai de pre urmă precum s-au putut afla pentru sf(â)nta noastră

Respect pentru oameni și căni

monastire a Neamțului și nici să poate a fi alta mai veache pentru că nu au avut când să se întemeiaze, fiindcă binecredinciosul Dragoș voevod cel mai întâiu domn al Moldaviei au venit din Ardeal în Moldavia în anul 1352, precum toate Istoriile ceale mai adevărate îndeobște ne adeverează și dovezile începerii ființei sf(i)nteii monastiri a Neamțului să socotesc după predanii precum am zis a fi, adecă de prin anii 1367. Și pentru aceasta din șirul glăsurii docomeantelor domnești a celor ce sânt pentru hotarul munților ai acestei sf(i)nteii monastiri Secului întăritoare să înțeleage foarte lămurit cum că după ce s-au întemeiat sf(â)nta monastire a Neamțului între munții Carpații apoi mulți din monahi având ca pre o cetate de scăpare și apărare pre /f. 2v./ această sfântă și d(u)mnezească monastire au început a să postnici prin pustietățile și peășterile ceale de prin stâncile ceale mari de piatră a acestor munți de prin preajma eii la singurătate nevoindusă pentru mântuirea lor și slujind cu mare cuvioșie unuia D(u)mnezeu. Și de aceea să veade foarte bine cum că pronia lui D(u)mnezeu prin ale sale d(u)mnezești judecăți ne înpreună și această sf(â)ntă monastire Secul cu sf(â)nta monastire Neamțului ca o soră, căci că întru aceale docomeante, vorovind despre oareșicare seamne ale hotarului munților monastirii Secului înprejur numeaște ca seamne ale hotarilor pre chiliia lui Prohor, chiliia lui Veniamin, chiliia lui Chiriac, chiliia lui Vissarion, chiliia lui Stefan, chiliia lui Spiridon, colibița lui Atanasie, Trohan, poiana lui Iosif, peăștera sf(i)nteii Teodoriu, Serghiia și altele. Dintru care bune dovezi prea lămurit să poate socoti și creade cum că și cel întâiu stareț începătoriu al sf(i)nteii monastiri Secului precucuviosul părintele nostru ieroshimonahul Zosima, unul dintre pustnicii aceștea să numera în anii 1560 și să postnicea chiar în locul unde să află și până acum bisearica cea întru cinstea nașterii Sf(â)ntului Ioan Prorocului, înainte mergătoriului și botezătoriului D(o)mnului între munții Carpații, puțin mai la vale de zidu ogrăzii a acestei sf(i)nteii monastiri Secului în partea despre răsărit unde adunându-să pre lângă dânsul și alții vreo câțiva ucenici și urmându fericii viețuirii lui cei îngerești au fost nevoiți a întemeia acolo un schitișor și o bisericuță de lemn la care au pus prăznuirea /f. 3/ nașterii cinstului slăvitului proroc înainte mergătoriului și botezătoriului D(o)mnului, Ioan.

Și așa au petrecut acolo sânguindu-să pururea a spori bine și cu plăcere de D(u)mnezeu întru nevoințele sihăstrești. Iară schitul își avea numirea de pre starețul începătoriu său adecă „Zosima”, pentru carele să adeverească în sf(â)ntul pomeanicul cel mare al acestei s(i)nteii monastiri Secului.

ANDRONIC POPOVICI, ARHIMANDRIT

Istoria Sfintelor Mănăstiri

Neamț și Secu

VOLUMUL III-IV

CUPRINS

Studiu introductiv	7
--------------------------	---

ISTORIE

Cuprinzătoare de științi lămurite de la nașterea Preafericitului Părintelui nostru Ieroshimonahului și starețului Paisie Velicicovschie și până la vârsta sa de 25 de ani	37
--	----

CARTEA A III-A

La

Istoria Sf(i)ntelor Monastiri Neamțul și Secul cuprinzătoare de Viața și petrecerea și nevoințele Preafericitului întru pomenire și precuviosului părintelui nostru arhimandritul Paisie Velicikovskii, Ieroshimonahul și marele stareț al acestor sf(i)nte monastiri: de la nașterea sa și până la vârsta de 25 de ani. Adecă până la sălășluirea sa în Sf(ă)ntul Munte al Athonului dintru care vreme, apoi se va arăta și toată cealaltă sf(ă)ntă viață a sa în cuprinderea cărții a patra, împreună cu istorisirea obșejitiei așezate de Sf(i)niția sa în soborul acestor sf(i)nte monastiri adunată de la mai mulți scriitori întru acest chip	38
VIATA	40

ISTORIE

pentru începutul vieții de obște, așezată de Preafericitul Părintele nostru Ieromonahul și starețul Paisie Velicicovschie, încă la început, din Sf(ă)ntul Munte Athon, și pre urmă în Moldavia	81
---	----

CARTEA A IV

La Istorieia Sf(i)ntelor Monastiri Neamțul și Secul	82
Glosar	300
Indice de nume	314
Indice geografic	319

ISTORIE*

Cuprinzătoare de științi lămurite de la nașterea Preafericitului Părintelui nostru ieroshimonahului și starețului Paisie Velicicovschie și până la vârsta sa de 25 de ani.

*Adunată, întru acest chip de
ieroshimonahul Andronic*

Cartea a treia

La istoria sf(i)ntelor monastiri Neamțul și Secul.

**Dată la lumină, în folosul Sf(i)nteii nooaăi monastiri Neamțului
a Sf(i)nteii Înălțării D(o)mnului D(u)mnezeu și Mântuitoriului nostru
Ii(su)s H(risto)s
întemeiată în gubernia Bessarabia.**

* Editorii au încercat să rămână fideli textului, intervenind doar în cazul necesității de completare a grafemelor lipsă, care au fost adăugate în paranteze rotunde.

CARTEA A III-A

La

Istoria Sf(i)ntelor Monastiri Neamțul și Secul

Cuprinzătoare de Viața și petrecerea și nevoințele Preafericitului întru pomenire și precuviosului părintelui nostru arhimandritul Paisie Velickovskii, ieroshimonahul și marele stareț al acestor sf(i)nte monastiri: de la nașterea sa și până la vârsta de 25 de ani. Adeacă până la sălășluirea sa în Sf(â)ntul Munte al Atonului dintru care vreme, apoi se va arăta și toată cealaltă sf(i)ntă viață a sa în cuprinderea cărții a patra, împreună cu istorisirea obșejitiei așezate de sf(i)ntia sa în soborul acestor sf(i)nte monastiri adunată de la mai mulți scriitori întru acest chip.

Înainte înștiințare în scurt cătră prea iubitoriul de D(u)mnezeu cetitoriu pentru istorisirea vieții aceștiea.

După mutarea din vieță a preafericitului întru pomenire părintelui nostru arhimandritului și starețului Paisie cătră D(o)mnul nu puțină vreme, ci ca la dooaăzeci de ani trecând subt tăcere, iară mai bine să zic de neîngrijire (1a)

nu se făcea nicio pomenire de viața starețului. Apoi, unii ca din somn deșteptându-se s-au muștrat de știință că au încălzit la D(o)mnul inimile ucenicilor săi celor mai de aproape, moldoveni și ruși ca numai de cât să scrie viața părintelui lor. Și așa, au rugat pe părintele Mitrofan shimonahul, ca să priimească această ascultare. Acest adevărat ascultătoriu, s-au împovărat cu aceasta: și ca cel mai vechiu ucenic, și iscusit în prescrierea cărților și a gramaticii au scris în limba russească. Dar, pentru bătrânețile, și slăbiciunea lui și mai mult pentru a ochilor nevedere n-au putut să o aducă întru săvârșire: și așa după puțină vreme, s-au mutat către D(o)mnul.

Iară după mutarea dintru această viață a părintelui Mitrofan: obștescul nostru frate schimonahul Isaac dascalul, văzând că începutul scrierii vieții n-au luat sfârșit: și din râvnă, și din sfătuirea d(u)hovniceștilor părinți și ca unul ce a fost iscusit în limba moldovenească și grecească, au scris viața, mai pre larg în limba moldovenească: însă, cu oareșice deosebire de a părintelui Mitrofan: afară de mari lucruri. Și așa, după puțină vreme, s-au mutat și acesta, către D(o)mnul.

Apoi, părinții moldoveni: cetind viața cea scrisă de părintele Isaac dascalul: s-au mâhnit pentru atâta prelungire a ei: și au rugat pe un bărbat învățat ierodiacon; anume Grigorie¹³⁸ ca să facă mai înscurt viața cea scri-

¹³⁸ Carele viețuia atunci în Monastirea Neamțului: iară mai pre urmă s-au pus Mitropolit Valahiei

să de părintele Isaac. Iară el, ca un bărbat /f.1 v/ prea înțelept, știa, că cu cuvinte scurte, nu să poate arăta temeiul faptei bune: însă, biruit fiind de rugămintele au scurtat. Și la început, n-au zis că este viața starețului: ci au însemnat, numai povestire din viață. Și fiind, că alcătuirea acestui prea înțelept bărbat, sau înfățișat și înaintea înalt Preasf(i)nțitului mitropolit al Moldaviei, Kir Veniamin cu a Preaosf(i)nției sale blagoslovenie s-au și tipărit în Mănăstirea Neamțului, în anul 1817¹³⁹ și multe povestiri, s-au lătit pretutindenea.

Iară acestea, așa făcându-se: părinții și frații cei d(u)hovnicești din monastirea Neamțului, de limba moldovenească și russească pentru neunirea istornicilor, s-au mahnit foarte mult zicând, cum că părintele nostru stareț Paisie a fost de obște părinte și moldovenilor și rușilor și de aceea și scrierea vieții în limbi moldovenești și russești trebuie să știe aceeași glăsuire și nu cu osebite.

Pentru aceasta dar părinții cei mai cu osârdie cercetând scrierea istornicilor, sobornicește au găsit de cuviință ca de al doilea să se scrie și în limba moldovenească și în cea rusească viața Preafericitului stareț fără osebite. Și așa, cu ajutorul Milostivului D(u)mnezeu și cu rugăciunile fericitului întru pomenire părintelui nostru starețului Paisie, viața aceasta s-au îndeplinit de către prea cuviosul shimonah Platon, ce au fost scriitoriu starețului mulți ani și au luat sfârșit. Tălmăcindu-se și în limba moldovenească de către ieromonahul Chiriac d(u)hovnicul. Și din porunca înalt /f.2/ Preaosfințitului Mitropolit Veniamin s-au și dat în tipariu întru amândouă limbile în anul 1836 în tipografia sf(i)nteii monastiri Neamțului, și după aceasta și în anul 1847 iarăși s-au tipărit în limba russească la Moscova în tipografia universitetului, însă cu ceva adăugiri prin sânguința a unor ucenici ai prea fericitului stareț carii eșind din monastirea Neamțului s-au nevoit în Optinoi Pustâni, în Rossia.

Apoi acum și eu prostul fiind, unul din cei mai mici frați ai soborului sf(i)ntelor monastiri Neamțu și Secul și prin luminarea a tot săvârșitoriului și prea sf(â)ntului D(u)h cu rugăciunile prea fericitului părintelui nostru starețului Paisie și cu blagoslovenia Preacuviosului stareț Gherasim din porunca înalt Preaosf(i)nțitului mitropolit Sofronie în anul 1857, apucându-mă de adunat și de scris istorisirile pentru sf(i)nte noastre monastiri și viind locul de a scrie și pentru începutul vieții de obște, așezate în iale, prin Preafericitul părintele nostru stareț Paisie: am găsit de cuviință ca mai întâiu întru o osebită carte să scriu osebit numai pentru nașterea și

¹³⁹ Veziu alăturată în cartea ascultării.

Deci iată că duple cuviință dintru toate istorisirile punu începutul așa:

Și petrecerea și nevoințele Preafericitului întru pomenire și Preacuviosului părintelui nostru arhimandritul Paisie Velicicovskie, Ieroshimonahul și marele stareț al sfintelor monastiri a Moldaviei, Neamțul și Secul: adunată de la mai mulți scriitori întru acest chipu.

Preacuviosul și de D(u)mnezeu purtătorul părintele nostru starețul Paisie făcându-se următoriu cu deadinsul Sf(i)nților Părinți celor de demult și pre faptele bune și viața lor cu osârdie din tinerețe metaheresindu-o au arătat că D(u)mnezeu, tot același, și /f.3/ ne schimbat este și cum că aproape este după Psalmistul: de toți cei ce îl cheamă pre El. Și îi sprijinește și de ispitele cele mai presus de puterea lor, după cum zice Sf(ă)ntul Apostol Pavel că: „puternic este D(u)mnezeu, carele nu va lăsa să vă ispitiți mai presus de puterea voastră”, îi ferește și le ajută în toată vremea și la vârful săvârșirii faptelor bune îi sue. Și au astupat gurile acelora carii din trândăvia lor au căzut într-o necredință și zic cum că acum nu se poate a metaherisi fapta bună cea de săvârșit și a să sui prin lucrarea ei la vârful săvârșirii și a ajunge după Sf(ă)ntul Apostol Pavel la bărbat desăvârșit și la măsura vârstei plinirii lui H(risto)s. Că iată, iubind el din pruncie după porunca pre D(u)mnezeu și lui cu totul dăruindu-i-să și de nimic din cele din lume vremelnice și trecătoare ne grijindu-să și numai poruncile, nu una, sau două și trei, ci pre toate și toată voia Lui cu osârdie împlinind și pre trupul și pre patimile lui zicu, adecă pre cele firești și neprihănite căci, cele prihănite nici au găsit cândva vreme să între înăuntru tot într-un nevoințe petrecând l-au supus duhului. Și într-o cugetarea celor d(u)mnezeiești, având totdeauna pre minte supusă sufletului și pre sineși după cât